

**SPESIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER
TOTALENTREPRISE**

**REGIONALT HISTORIESENTER
DOMKIRKEODDEN**

Innholdsfortegnelse

1	Overordnet.....	3
2	Komplett bygg.....	3
3	Risiko for prosjekterte løsninger og arbeidsunderlaget.....	3
4	Byggherrebeslutningsplan.....	4
5	Overtakelse.....	4
6	Eierskap til prosjekteringsmateriale.....	4
7	Varsler og krav.....	4
8	Risiko for grunnforhold.....	5
9	Vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging (NS 8407 nytt punkt 34.6).....	5
10	Utbetaling av innestående.....	6
11	NS 8407 punkt 31.1 – Retten til å pålegge endringer.....	6
12	Språk og krav til formidling.....	6
13	Lønns- og arbeidsvilkår m.v, jf. forskrift om informasjons- og påseplikt.....	7
14	Krav om betaling til bank.....	8
15	Pliktig medlemskap i leverandørregister.....	8
16	Krav om faglærte håndverkere.....	8
17	Lærlinger.....	9
18	Rapportering av utenlandsk virksomhet.....	9
19	Skatteattest og HMS-egenerklæring.....	10
20	Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft.....	10
21	Tilbudt personell og underleverandører.....	10
22	Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA).....	11
23	Ytre miljø (YM).....	16
24	Fellesbestemmelser for SHA og YM.....	17
25	Dokumentbehandlingssystem.....	20
26	Byggherrens øvrige systemer.....	20
27	Fortløpende evaluering.....	20
28	Særlig om regningsarbeider.....	20
29	Eksisterende kabler og ledninger.....	21
30	Reklamasjonsbesiktigelse.....	21
31	Konfidensialitet.....	21

1 Overordnet

For kontrakten gjelder Norsk Standard NS 8407 med de særskilte endringer og suppleringer som følger av B2 Spesielle kontraktsbestemmelser (dette dokument). Følgende overordnede mål gjelder for disse spesielle kontraktsvilkår;

- 1) Partene skal prioritere og ivareta arbeid med sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på alle stadier av kontraktgjennomføringen.
- 2) Partene skal ivareta hensynet til klimapåvirkning og ytre miljø på alle stadier av kontraktgjennomføringen.
- 3) Partene skal ivareta samfunnsansvar gjennom kontraktgjennomføringen ved å fremme respekt for menneske- og arbeidsrettigheter, herunder ha nulltoleranse for kriminalitet, og sikre at egne og kontraktsmedhjelpers ansatte gis lovlige rettigheter hva gjelder lønns- og arbeidsvilkår.

Byggherren, eller ekstern revisor engasjert av Byggherren, kan gjennomføre revisjon hos Totalentreprenøren og eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd. Alle avtaler Totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2 Komplett bygg

Totalentreprenøren påtar seg, innenfor tilbudt kontraktssum, å levere et ferdig og funksjonelt bygg, som minimum oppfyller avtalens kravspesifikasjon. *For ytelser der det ikke foreligger noen eksakt kravspesifikasjon skal Totalentreprenør levere gjennomgående god kvalitet – med særlig fokus på optimale drifts-/vedlikeholdskostnader. Tak, klimavegger og fasader skal utføres i henhold til SINTEF/Byggforsks detaljblader, om annet ikke særskilt avtales.*

3 Risiko for prosjekterte løsninger og arbeidsunderlaget

Totalentreprenør skal ha det fulle og hele prosjekteringsansvar også for løsninger og produkter valgt av byggherre i forprosjektfasen, se NS 8407 pkt. 24.2.1. NS 8407 pkt. 24.2.2 fravikes, og siste frist for å gjennomgå Byggherres prosjektering, er forut for innlevering av endelig tilbud. Ved avtalesignering har dermed Totalentreprenør ingen ytterligere mulighet til å kreve tilleggsvederlag som følge av eventuelle feil ved Byggherres løsninger og annen prosjektering. Alle slike eventuelle feil er totalentreprenørs ansvar og risiko.

Også i gjennomføringsfasen er det forutsatt at Byggherre skal medvirke. Også når det gjelder Byggherres innspill og bidrag i prosjektgjennomføringsfasen skal Totalentreprenøren kvalitetssikre alle innspill og ønsker fra Byggherre – herunder styre rådgivere/prosjekterende. Totalentreprenør har som en konsekvens av dette det fulle ansvar for valgte løsninger og produkters egnethet også i gjennomføringsfasen, så lenge det velges løsninger og produkter som er foreslått av/godkjent av Totalentreprenøren.

Totalentreprenør har risikoen for eksisterende bygg og konstruksjoner, med mindre disse avviker vesentlig fra hva Totalentreprenør kunne forvente, basert på opplysninger i konkurransegrunnlaget og egen befarings.

4 Byggherrebeslutningsplan

Totalentreprenøren skal utarbeide og fortløpende oppdatere byggherrebeslutningsplan, der Byggherren skal være med på å fastsette rimelige frister for Byggherrens forskjellige beslutninger. Planen skal angi innen hvilke frister Byggherren må treffe sine valg, for at valgene verken skal ha tids- eller kostnadskonsekvens. Planen skal utarbeides slik at Byggherren, om annet ikke særskilt avtales, får fremlagt tilstrekkelig beslutningsgrunnlag av Totalentreprenøren 21 dager før beslutningen skal fattes.

Byggherren skal i rimelig utstrekning gis mulighet til å velge løsninger for synlige arbeider, og Totalentreprenøren plikter i rimelig utstrekning å fremlegge det beslutningsgrunnlag for Byggherrens valg som Byggherren etterspør. Byggherren har, der det ikke foreligger noen detaljbeskrevet løsning, rett til å velge løsning/produkt innenfor den standard som fremkommer ovenfor, uten at dette gir totalentreprenøren rett til å kreve tilleggsvederlag.

Totalentreprenøren plikter alltid å fremskaffe minst ett forslag for utførelse, inklusive materialvalg mv, som ligger innenfor avtalt vederlag og oppfyller avtalt krav til standard.

Dersom Totalentreprenøren mener at Byggherrens valg etter dette punkt går utover avtalte rammer, har Totalentreprenøren rett til å kreve tilleggsvederlag, jf. NS 8407 pkt. 32.1. Krav på tillegg skal varsles i henhold til NS 8407 pkt. 32.2. Unnlatt eller for sen varsling fører til at retten til å påberope seg det foreligger en endring bortfaller.

5 Overtakelse

Ved overtagelsen benyttes NS 8430 Overtagelse av bygg og anlegg.

6 Eierskap til prosjekteringsmateriale

Byggherren disponerer fritt all dokumentasjon utarbeidet av Totalentreprenør og hans medhjelpere, herunder rett til å bruke, videreutvikle, endre og bearbeide alt prosjektmateriale.

Dette omfatter, men er ikke avgrenset til, dokumenter, tegninger, modeller og demonstrasjonsobjekter, samt tekniske beregninger, løsninger og lignende i forbindelse med prosjektet.

Overleveringen skal skje på papir, eller i det digitale format Byggherre krever – forutsatt at Totalentreprenør benytter samme digitale format.

7 Varsler og krav

Avtalte adresser for varsler og krav:

Varsler og krav kan gis ved e-post til den hos byggherren og totalentreprenøren som til enhver tid innehar rollen som prosjektleder.

NS 8407 punkt 5 annet avsnitt utgår og erstattes med følgende tekst:

«Varsel om endring/krav om tilleggsvederlag fra totalentreprenøren skal sendes på eget skjema. Varsling i referat er ikke tilstrekkelig.»

8 Risiko for grunnforhold

NS 8407 pkt. 23.2 Avtalt plassering av risiko for forhold i Grunnen

Bestemmelsen utgår og erstattes av følgende tekst:

«Det er avtalt at totalentreprenøren skal ha ansvar for forhold i grunnen, innen de rammer som følger av punkt 23.2. Totalentreprenøren har gjort seg kjent med alle relevante tilgjengelige forhold ved grunnen.»

Totalentreprenøren er oppmerksom på at opplysningene om grunnforholdene i konkurransegrunnlaget bygger på stikkprøver og at han må regne med betydelige avvik, herunder at nedgravd avfall, forurensede masser, alunskifer e.l. kan forekomme på flere steder og i større mengder enn det som er opplyst. Først dersom det foreligger et vesentlig avvik fra hva totalentreprenøren burde regne med at grunnforhold, basert på ovennevnte og alle andre dokumenter i konkurransegrunnlaget, vil forholdet utgjøre en endring. Eventuelt krav skal varsles og behandles etter kontraktens endringsregler.»

9 Vederlagsjustering for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging (NS 8407 nytt punkt 34.6)

«Dersom ikke annet er avtalt har totalentreprenøren rett til følgende justeringer for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging:

a) Dersom totalentreprenøren får utsatt sluttfrist, med unntak for force majeure situasjoner jf. Punkt 33.3, gjelder følgende vederlagsjustering:

$$V = 0,1 \cdot K \cdot (t_2 - t_1) / t_1$$

V = Vederlagsjusteringen (eks. mva.)

K = Kontraktssummen eks. mva.

t1 = Opprinnelig byggetid (i hverdager) beregnet fra kontraktens oppstartstidspunkt og frem til kontraktens sluttfrist

t2 = Avtalt ny byggetid (i hverdager)

Denne reguleringen får kun anvendelse ved utsettelse av sluttfrist og ikke for utsettelse av delfrister. For arbeider som krever vesentlig mindre enn gjennomsnittlig rigg og administrasjon på den forlengede del av kontrakten, herunder fristforlengelse på utløste opsjoner, skal vederlaget tilsvare faktiske merkostnader.

b) Dersom det totale vederlaget i forbindelse med sluttoppgjøret overstiger 115 % av kontraktssummen, økes rigg og driftsposten – fastsatt til 0,05 x kontraktssummen – med den prosentvise økning som overstiger 15 % av kontraktssummen. Følgende formel gjelder:

$$V = 0,05 \cdot (T - 1,15K)$$

V = Tilleggsvederlag (eks. mva.)

K = Kontraktssummen (eks. mva.)

T = totalt vederlag (eks. mva.)

Ved reduksjon av det totale vederlaget på mer enn 15 % av kontraktssummen, reduseres rigg- og driftsposten på tilsvarende måte, men slik at K i formelen multipliseres med 0,85.

I det totale vederlag (T) etter b) skal det gjøres fradrag for:

- Vederlagsjustering iht. a) og forseringstillegg.

- Verdien av arbeider som er utført i forlenget kontraktperiode dersom det er gitt utsettelse på sluttfrist.

Utløsning av opsjoner beskrevet i kontrakten inngår ikke i beregningsgrunnlaget for a) over.

Ny kontraktssum etter utløsning av opsjon skal være grunnlag for beregningen etter bokstav b) over.»

10 Utbetaling av innestående

Av det innestående beløpet faktureres 60 % i slutfakturaen. Resterende 40 % av det innestående beløpet faktureres først ved utløpet av prøvedriftsperioden.

11 NS 8407 punkt 31.1 – Retten til å pålegge endringer

Tredje avsnitt andre setning utgår og erstattes av:

«Er ikke annet avtalt, kan ikke byggherren pålegge totalentreprenøren endringer ut over 25 % netto tillegg til kontraktssummen.»

12 Språk og krav til formidling

For å unngå misforståelser, med mulige konsekvenser også for liv, helse og kvalitet, skal kontraktarbeidene gjennomføres ved bruk av norsk/skandinavisk språk. Dersom Totalentreprenøren eller hans underleverandører/leverandører gjør bruk av fremmedspråklige

arbeidstakere, skal Totalentreprenøren sørge for å etablere et system for kommunikasjon som gjør at den arbeidskraft som benyttes til enhver tid er underrettet om alle forhold som er relevant for den enkeltes arbeid. Dette omfatter alle forhold, herunder tegninger, beskrivelser, SHA, kvalitet, anvisninger på byggeplass mv. Samtidig plikter Totalentreprenøren å sørge for at all kommunikasjonen med Totalentreprenørens ansatte, nødvendig for gjennomføring av kontrakten, skjer på norsk.

13 Lønns- og arbeidsvilkår m.v, jf. forskrift om informasjons- og påseplikt

Totalentreprenøren plikter å sørge for at ansatte i egen organisasjon og ansatte hos underleverandører, herunder bemanningsselskap, ikke har dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av arbeidsmiljølovgivning, allmenngjøringsforskrifter eller landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Dette gjelder bare for arbeidere som medvirker til Totalentreprenørens oppfyllelse av avtalen. Med lønns- og arbeidsvilkår menes blant annet bestemmelser om arbeidstid, lønn, obligatorisk tjenstepensjon, overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji.

På arbeidsområder som ikke er dekket av allmenngjøringsforskrifter eller landsdekkende tariffavtaler, skal Totalentreprenøren se hen til lokale tariffavtaler på samme arbeidsområde og fastsette lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn disse. Dersom det ikke finnes slike lokale avtaler, skal Totalentreprenøren se hen til allmenngjorte eller landsdekkende tariffavtaler for lignende arbeidsområder og fastsette lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn disse.

Totalentreprenøren skal på oppfordring legge frem dokumentasjon for lønns- og arbeidsvilkårene som blir benyttet, både i egen virksomhet og hos underentreprenører/leverandører. Totalentreprenøren skal også på oppfordring fremlegge dokumentasjon på at han har etterfulgt forskrift om informasjons- og påseplikt i sine kontrakter med underleverandører.

Dersom Totalentreprenøren ikke etterlever disse forpliktelsene, har Byggherren rett til å holde tilbake deler av avtalt vederlag frem til det er dokumentert at forholdet er brakt i orden. Summen som blir tilbakeholdt skal tilsvare minimum 3 ganger Totalentreprenørens besparelse. Ved uenighet fastsetter Byggherren beløpets størrelse. Dersom bruddet har skjedd hos underleverandøren kan Byggherre kreve at Totalentreprenøren skifter ut underleverandøren. Dette skal skje for Totalentreprenørens regning og risiko.

Dersom Byggherren mottar krav etter allmenngjøringsloven § 13 fra arbeidstakere hos Totalentreprenøren eller arbeidstakere hos Totalentreprenørens underentreprenører/leverandører, har Byggherren ubetinget krav på regress for hele sitt tap fra Totalentreprenøren med betalingsfrist en uke etter skriftlig påkrav. Byggherren skal også ha rett til å kreve regress for hele sitt tap direkte fra Totalentreprenørens underentreprenører/leverandører med tilsvarende betalingsfrist på en uke. Denne retten gjelder nedover i kontraktskjeden til og med den underentreprenør/leverandør som har misligholdt sine lønnsforpliktelser. Totalentreprenør plikter å sørge for at underentreprenøren kontraktsfester Byggherrens direkte regressrett for det fulle beløpet med alle underentreprenører/leverandører.

Regressretten i forrige avsnitt gjelder fullt ut selv om Byggherren har rett til å kreve dekning fra Totalentreprenøren, eller Totalentreprenørens underentreprenørers-/leverandørers konkursbo eller fra den statlige lønnsgarantiordningen. Dersom Byggherren likevel velger å gå på konkursbo eller lønnsgarantiordningen, har han fortsatt full regressrett i behold etter forrige avsnitt for det som ikke blir dekket.

Totalentreprenøren eller Totalentreprenørens underentreprenører/leverandører kan aldri kreve regress fra Byggherren dersom man mottar krav fra underentreprenørers/leverandørers arbeidstakere. Totalentreprenøren plikter å videreføre denne bestemmelsen slik at den kontraktsfestes også med eventuelle underentreprenører/leverandører.

14 Krav om betaling til bank

Lønn, oppgjør og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører, innleide og selvstendige oppdragstakere skal utbetales til den enkeltes konto i bank. Alle avtaler Totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelse.

15 Pliktig medlemskap i leverandørregister

Totalentreprenøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Totalentreprenøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte- og avgiftsinformasjon) der tilsvarende informasjon kan utstedes i hele kontraktsperioden.

16 Krav om faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 30 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller utenlandsk fagutdanning der dette finnes. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier. Leverandøren skal etter kontraktsinngåelsen dokumentere hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Byggherren kan stanse arbeidet dersom det er grunn til å tro at mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing om så ikke skjer. Dersom krav til faglærte håndverkere ikke oppfylles, har Byggherre rett til prisavslag. Prisavslaget skal utgjøre 1% av kontraktssum, ved vesentlig avvik. Avvik utover 10% (minimum 20% av timeverk faktisk utført av faglærte), utgjør vesentlig avvik. Ved mindre vesentlig avvik har Byggherre krav på forholdsmessig prisavslag, der mindre enn 30% av timeverk utført av faglærte gir 0 prisavslag, mens 20% av timeverk utførte av faglærte gir 1% av kontraktssum i prisavslag. Er f.eks. 25% av timeverkene utført av faglærte, har Byggherre krav på 0,5% av kontraktssum i prisavslag.

17 Læringer

Det er et krav at Totalentreprenøren er tilknyttet en lærlingordning og at en eller flere lærlinger deltar i utførelsen av kontraktarbeidet innenfor bygg- og anleggsgfagene. Ved utførelsen av kontraktarbeidet skal minimum 4 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgfagene samlet (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) utføres av lærlinger, jf. opplæringslova § 4-1. Kravet kan delvis oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5. Kravet kan oppfylles av Totalentreprenøren og en eller flere av hans underleverandører. Utenlandske leverandører kan oppfylle kravet ved å benytte lærling fra en lærlingordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Leverandøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktarbeidet, dokumentere at kravene vil bli oppfylt. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Byggherren kan holde tilbake inntil 0,5% av kontraktssummen dersom ovennevnte krav misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel. Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen avkortes vederlaget med inntil 0,5% av kontraktssummen. Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, eller dersom det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, kan Byggherren stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

18 Rapportering av utenlandsk virksomhet

Totalentreprenøren skal snarest og senest 14 dager etter at arbeidet er påbegynt dokumentere overfor Byggherren at skatteforvaltningslovens § 7-6 krav til rapportering av oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene, med kopi til Byggherren, på rapporteringsskjemaet RF 1199 fra Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Ved endringer av opplysninger i skjema RF 1199 i løpet av kontraktstiden, skal leverandøren sende inn oppdaterte opplysninger til Sentralskattekontoret, med kopi til Byggherren.

For underleverandører i alle ledd skal Totalentreprenøren snarest og senest innen 14 dager etter at den aktuelle leveranse eller underleverandørens arbeide er påbegynt, dokumentere overfor Byggherren at ligningslovens krav til rapportering av oppdrag og oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene på den til enhver tid fastsatte rapporteringsmåte.

Totalentreprenøren forplikter seg til å holde Byggherren skadesløs for ethvert krav eller annen sanksjon pålagt av ligningsmyndighetene og som er foranlediget av Totalentreprenørens, eller noen av hans kontraktsmedhjelperes, brudd på noen bestemmelse gitt i ligningsloven og tilhørende forskrifter.

Byggherren har rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen som følge av forhold nevnt under dette punkt, i henhold til bestemmelser for dette i kap. C1, NS 8407 punkt 28.3 Byggherrens tilbakeholdsrett.

19 Skatteattest og HMS-egenerklæring

Totalentreprenøren skal kreve skatteattest for merverdiavgift, skatteattest for skatt og HMS-egenerklæring i alle underliggende kontraktsforhold ved inngåelse av kontrakter som overstiger en samlet kontraktsverdi på NOK 100.000,- eks. mva. Dersom attestene viser restanser skal Totalentreprenøren oversende kopi av attestene til Byggherren, som avgjør om det kan inngås avtale med den aktuelle underentreprenør/leverandør. Brudd på Totalentreprenørens plikt til å kreve skatteattest gir Byggherren rett til å kreve at Totalentreprenøren erstatter vedkommende firma med underentreprenører/leverandører som kan fremlegge skatteattester/HMS-egenerklæring. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører/leverandører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører/leverandører i denne forbindelse skal bæres av Totalentreprenøren.

20 Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft

Arbeidet skal utføres av Totalentreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold, eventuelt ved underentreprise eller innleie.

Det forutsettes at den innleide arbeidskraft er lovlig. Totalentreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser. Dokumentasjonsplikten omfatter også underentreprenører/leverandører og dennes personell.

Totalentreprenøren kan ikke, uten etter skriftlig forhåndsgodkjennelse fra Byggherren, ha flere enn to ledd underentreprenører i kjeden under seg. Ved vesentlig mislighold kan Byggherren stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

Leverandørens bruk av enkeltpersonforetak skal begrunnes skriftlig.

Bruk av bemanningsselskap skal varsles Byggherren og er underlagt arbeidsmiljøloven, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Byggherren kan bare nekte bruk der han har saklig grunn.

Alle avtaler om underentrepriser skal inneholde likelydende bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på byggeplassen og utførelse ved underentreprise som anvendt i avtalen mellom byggherren og Totalentreprenøren.

21 Tilbudt personell og underleverandører

Totalentreprenøren er innforstått med at Byggherre er meget opptatt av å beholde Totalentreprenørens tilbudte nøkkelressurser gjennom hele gjennomføringsfasen. Med nøkkelressurser menes de personer som er inntatt i Totalentreprenørens organisasjonsplan.

For å ivareta Byggherres ønske om å beholde nøkkelpersoner i prosjektet plikter Totalentreprenør å informere Byggherren om utskifting eller forflytting av personer som er tillagt viktige funksjoner i forbindelse med kontraktsarbeidet. Tilsvarende plikter Totalentreprenør også å informere om eventuell utskifting av tilbudte underleverandører.

Byggherren kan, uten at dette utløser krav på tilleggsvederlag for Totalentreprenøren, så langt Byggherren anser det nødvendig, nekte Totalentreprenøren å skifte ut tilbudte underleverandører. Tilsvarende kan Byggherren, der det ikke foreligger saklig grunn for at vedkommende ressurs må skiftes ut, også nekte Totalentreprenøren å skifte ut tilbudte ressurser.

Byggherren kan, uten at dette utløser krav på tilleggsvederlag for Totalentreprenøren, hvis det foreligger saklig grunn, pålegge Totalentreprenøren å sørge for utskiftning av personell som opptrer på klanderverdig måte eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

22 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

22.1 Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø, risikovurdering og SHA-plan

Byggherren har utarbeidet den overordnede SHA-plan (plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø) for kontrakten. Denne skal til enhver tid være oppdatert og være tilgjengelig og kjent for Totalentreprenøren.

Byggherren har utført risikovurdering. Spesifikke risikoreducerende tiltak som en følge av denne fremgår av SHA-plan og skal ivaretas av totalentreprenøren.

Totalentreprenøren skal sørge for at SHA-planen er kjent hos alle arbeidsgivere og enmannsbedrifter. Arbeidsgivere skal informere sine arbeidstakere, herunder innleide, om planen.

Totalentreprenøren skal utføre risikovurdering med utgangspunkt i Byggherrens risikovurdering i SHA-plan. Leverandøren skal også vurdere om det er andre risikoforhold enn de Byggherren har beskrevet som kan være av betydning, og disse skal meldes Byggherren så snart som mulig.

Totalentreprenøren skal levere relevant informasjon fra sitt internkontrollsystem, som er relevant for Byggherren, som risikovurderinger, sikker jobbanalyser og annen aktuell informasjon.

Totalentreprenøren skal utarbeide en plan og tiltaksbeskrivelser for håndtering av risikofylte arbeider.

Totalentreprenøren skal sørge for at det finnes arbeidsinstruks for aktiviteter som medfører særlig fare for liv og helse. Arbeidsinstrukser skal forelegges Byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig. Totalentreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for Byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstrukser for risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos Totalentreprenør. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstrukser, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan disse arbeidsoppgavene utføres på en sikker måte.

Sikker jobbanalyse skal skje så tett opp til utførelse som mulig og involvere de som deltar i arbeidet, og signeres av disse.

22.2 HMS-kort

Totalentreprenøren skal sørge for at alle som utfører arbeid på kontrakten har gyldig HMS-kort fra og med første dag på arbeidsplassen. Som gyldig HMS-kort regnes kort som beskrevet i "Forskrift om HMS-kort på bygge- og anleggsplasser" med senere endringer. Byggherren har krav på innsyn og kopi av HMS-kort.

Personer uten gyldig HMS-kort skal bortvises.

Ved unntak skal personens identitet bringes på det rene, sammen med annen dokumentasjon som gir grunnlag for unntak.

Med unntak menes:

- Nyansatte og ansatte som bytter arbeidsgiver og kan fremvise en ordrebekreftelse fra utgiver av HMS-kortet
- Personer på tiltak fra NAV som kan fremvise en bekreftelse fra NAV
- Elever som har praksis som kan fremvise en bekreftelse fra skole
- Flyktninger med introduksjonsprogram som kan fremvise en bekreftelse fra kommune
- Utenlandske arbeidstakere på engangs kortvarige arbeidsoppdrag, dersom det kan fremvises kopi av RF 1198 eller utskrift fra Altinn.no hvor lengde av oppdrag fremgår
- Ferievikarer som kan fremvise dokumentasjon på arbeidsforholdets lengde

22.3 Føring av oversiktsliste

Byggherres SHA-koordinator skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på arbeidsstedet. For at Byggherren skal kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte, skal entreprenøren daglig føre oversiktsliste, som leveres Byggherre fortløpende på avtalt format.

Personer som leverer varer, og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor arbeidsområdet uten å delta i kontraktsarbeidet, omfattes ikke av disse bestemmelsene.

22.4 Hovedbedrift og samordningsansvar

Totalentreprenøren er hovedbedrift med ansvar for samordningen av de enkelte virksomheters helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i henhold til arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften.

Den person som ivaretar samordningsansvaret avklares av Totalentreprenør, og navnet tas med i SHA-planen.

Totalentreprenør har ansvaret for inntakskontroll på byggeplassen. Dette ansvaret kan ikke delegeres. Ved inntakskontrollen skal det som minimum foretas en utsjekk av nødvendig dokumentasjon eksempelvis kompetansebevis og sertifikater for maskinførere,

byggebransjens HMS-kort, lovpålagt HMS-opplæring. Det skal gis informasjon om SHA-planen.

Dersom Byggherrens egne arbeidstakere i perioder oppholder seg innenfor kontraktens naturlige arbeidsområde, er Totalentreprenøren ansvarlig for samordning av verne- og miljøarbeidet.

Dersom det oppstår tilfeller med flere samtidige entrepriser på samme sted, vil en av leverandørene i de aktuelle entreprisene bli utpekt til hovedbedrift etter Arbeidsmiljøloven og Internkontrollforskriften. Dette innebærer at hovedbedriften sørger for at det tas hensyn til andre virksomheter på eller i nærheten av bygge- eller anleggsplassen.

Det kan avtales, og skal i så fall dokumenteres, at en annen av Byggherrens kontraktsparter midlertidig utpekes til hovedbedrift for et avtalt tidsrom.

Byggherren sender inn forhåndsmelding til Arbeidstilsynet senest en uke før arbeidene starter. Totalentreprenøren skal sørge for at forhåndsmeldingen, med ajourført oversikt over alle virksomheter, til enhver tid henger oppe godt synlig på bygge- eller anleggsplassen.

22.5 Besøkende til anleggsområdet

Den som mottar besøk, er ansvarlig for å varsle Byggherre og hovedbedrift om adgang til byggeområdet. Vedkommende er ansvarlig for at besøkende er gjort kjent med sikkerhetsregler samt bruk av verneutstyr etc.

Alle besøkende til bygge- og anleggsområdet skal følge kravene til personlig verneutstyr. Totalentreprenøren skal stille til disposisjon personlig verneutstyr for utlån for min. 5 besøkende.

22.6 Opplæring og kompetanse

Leverandøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraktsarbeidet.

Leverandøren skal utarbeide instruks og om nødvendig gi opplæring i bruk av personlig verneutstyr.

Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder for alle som utfører arbeid på kontrakten:

1. Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten
2. Praktisk førstehjelpskurs med praktisk øvelse hjerte- og lungeredning.

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på fem år. For øvrig opplæring hvor gyldighetstid ev. ikke framgår av dokumentasjonen, er gyldighetstid fem år.

22.7 Arbeidstid

Byggherren skal til enhver tid holdes orientert om arbeidstidsordninger og vaktplaner som benyttes. Alle arbeidstakere som skal utføre arbeid som inngår i disse planene, skal underlegges samme krav tid arbeidstid. Dette gjelder også arbeid som utføres av enmannsbedrifter, arbeidstakere i ledende stillinger og arbeidstakere i særlig uavhengig stilling som utfører kontraktsarbeid.

Arbeidstidsordninger godkjent av Arbeidstilsynet eller fagforening med innstillingsrett, skal umiddelbart sendes Byggherren sammen med forsvarlighetsvurdering.

Det er ikke tillatt å ta i bruk en arbeidstidsordning før ordningen er formelt godkjent.

22.8 Personlig verneutstyr og vernetøy

Leverandør skal utarbeide instruks for personlig verneutstyr og vernetøy, og gi opplæring i bruk.

Minstekrav til vernetøy

- Lang vernebukse og verne-vest eller -jakke. Alternativt kan kjeledress benyttes.
- Synbarhetstøy i klasse 3 etter NS-EN ISO 20471:2013 Svært synlig vernetøy – Prøvetakingsmetoder og krav.

Krav til vernetøy - synbarhetstøy kan ikke fravikes.

Minstekrav til verneutstyr

- Hjelmer (NS-EN 397)
- Vernesko
- Vernehansker
- Vernebriller eller øyevern
- Hørselvern skal alltid benyttes ved støy over 80 dB.

Alt verneutstyr skal være CE-merket.

Minstekrav til verneutstyr skal ikke fravikes utenom helt spesielle forhold.

Dersom bruk av en gitt type verneutstyr medfører økt risiko, kan kravet fravikes under forutsetning av at det er gjennomført en dokumentert risikovurdering.

Dersom det er åpenbart unødvendig med verneutstyr, kan kravet også fravikes i enkelte, spesifiserte situasjoner. Fravik skal dokumenteres i en risikovurdering og være samstemt med leverandørens instruks.

22.9 Omvisning for eksterne

Besøkende skal følge kravene til verneutstyr og vernetøy for området de skal besøke. Kravene til verneutstyr og vernetøy kan fravikes for besøkende når det er iverksatt tiltak som fjerner aktuell risiko. Vurdering og tiltak skal dokumenteres.

22.10 Kjemiske produkter

Det skal brukes kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig. Totalentreprenør skal utarbeide rutiner som sikrer substitusjonsplikten og korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

Totalentreprenør skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

22.11 Vernerunder

Totalentreprenøren skal gjennomføre vernerunder minst en gang hver 14. dag i kontraktsperioden. Byggherren skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. Byggherren skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

Totalentreprenøren skal innen 5 hverdager etter at vernerunden er gjennomført, oversende referatet til Byggherren gjennom dokumentbehandlingssystemet.

22.12 Merking og kontrollrutiner

Alt teknisk utstyr som kreves å være CE-merket, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle samsvarserklæringer, sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

22.13 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ved prosjekteringsarbeider

Totalentreprenøren skal under utførelsen av prosjekteringsarbeidene ivareta forhold knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplassen. Hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø skal ivaretas gjennom valg av arkitektoniske eller tekniske løsninger, jf. Byggherreforskriften §§ 5, 6 og 17. De forhold som kan ha betydning for fremtidige arbeider skal dokumenteres, jf. Byggherreforskriften § 12. Dersom det kan oppstå risikoforhold som krever spesifikke tiltak, jf. Byggherreforskriften § 8 første ledd bokstav c, skal dette beskrives og meddeles Byggherren.

Byggherren har foretatt risikovurdering og utarbeidet SHA-plan. Dersom detalj- eller omprosjektering medfører behov for nye/endrede tiltak skal byggherren varsles om dette.

SHA-koordinator skal ha innkalling og ha anledning til å delta på relevante møter, i forbindelse med planlegging og prosjektering.

23 Ytre miljø (YM)

23.1 Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen

Totalentreprenøren skal i sin kvalitetsplan redegjøre for prosedyrer som dekker:

- Oppfølging av gjeldende regelverk for sin virksomhet
- Hindre utilsiktede utslipp

23.2 Hensyn til omgivelsene

Totalentreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødige av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med Byggherren skal Totalentreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

23.3 Tømmer og treprodukter

Leverandøren skal sørge for at tømmer og treprodukter som benyttes i kontraktsarbeidene ikke er tilknyttet ulovlig hogst eller treprodukter.

23.4 Avfallshåndtering

- Alt avfall*) skal leveres til avfallsmottak godkjent av forurensningsmyndighetene eller disponeres på annen lovlig måte. Frest eller oppgravd asfalt som ikke gjenbrukes i kontraktsarbeidet skal leveres til mottak registrert under Kontrollordningen for asfaltgjenvinning – KFA.
- Avfallsplan*) og sluttrapport*) skal utarbeides av Totalentreprenøren og leveres Byggherren.
- Levert avfall dokumenteres i månedlig oversendelse til Byggherre.

**) For definisjoner, se avfallsforskriften og byggteknisk forskrift (TEK17) til Plan- og bygningsloven.*

23.5 Kontraktsarbeidenes klimagassutslipp

23.5.1 Generelt

Klimagassbudsjett og klimagassregnskap er verktøy som Totalentreprenøren skal bruke for å henholdsvis beregne fremtidige klimagassutslipp, og dokumentere og rapportere reelle klimagassutslipp ved gjennomføringen av kontrakten. Det skal leveres klimagassregnskap i henhold til prosjektets miljøoppfølgingsplan.

Klimagassberegninger skal brukes som en del av beslutningsunderlaget for valg av løsninger og materialer. Leverandøren skal kontinuerlig søke etter alternative løsninger som reduserer klimagassutslippet, og legge frem forslag til endringer for Byggherre. Byggherre skal godkjenne løsningene før de tas i bruk.

23.5.2 Miljødeklarasjon - Environmental Product Declaration (EPD)

Leverandøren skal levere prosjektspesifikke EPD-er iht. prosjektets miljøoppfølgingsplan.

24 Fellesbestemmelser for SHA og YM

24.1 Beredskapsplan og øvelser

Målet med planen er at alle skal være best mulig forberedt til å håndtere en uønsket hendelse på arbeidsstedet. Planen skal være gjort kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse.

Totalentreprenøren skal utarbeide en plan som minst skal inneholde:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann, forurensning og andre uønskede miljøhendelser inklusive hyppighet av øvelser
- Eventuelle andre eksisterende beredskapsplaner
- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp
- Varslingsplan

Planen skal gi oversikt over nødvendige ressurser, det vil si førstehjelpsutstyr og beredskapsmateriell (brannslukningsapparat, oppsugingsmiddel osv.), samt oversikt over tilgjengelige telefoner. Alle som utfører arbeid på kontrakten, skal ha tilgang til egnet kommunikasjonsutstyr.

Varslingsplanen inngår i kontraktens SHA-plan, og skal også inkludere varsling for uønskede hendelser knyttet til ytre miljø. Varslingsplanen skal skjematisk vise hvem som skal varsle og hvem som skal varsles.

Plan for håndtering av uønskede hendelser skal inneholde en oversikt over hvem som skal delta i og lede gjennomgangen med berørt personell etter en alvorlig hendelse (debrifing).

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggherremøte tidlig i kontraktperioden. For større eller risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraktsarbeidet.

Etter en alvorlig hendelse, skal det gjennomføres debrifing for berørt personell.

24.2 Rapportering og oppfølging av uønskede hendelser

Ved uønskede hendelser skal Byggherre varsles, med angivelse av hendelse og foreløpig beskrivelse av årsaksforhold. Hendelsen skal deretter redegjøres for, i påfølgende byggherremøte(r).

Totalentreprenørens rapportering av arbeidsulykker, yrkesskader og andre uønskede hendelser skal skje etter følgende retningslinjer:

Hva Rapporteres	Når rapporteres	Til hvem	Rapportform til byggherren
Alvorlige ulykker i forbindelse med arbeid	Når det skjer	Politi Arbeidstilsynet Byggeleder DSB ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Brannvesenet ved brann og forurensningsulykker Verneombud Pårørende (politiet varsler ved dødsulykke)	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig
Øvrige ulykker	Senest innen 48 timer	Byggeleder DSB i tillegg til Arbeidstilsynet ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Verneombud	Skriftlig
Nestenulykker	Senest innen 14 dager	Byggeleder	Skriftlig
Alvorlige nestenulykker	Når det skjer	Byggeleder	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig
Yrkessykdom/ yrkesskade	Når det blir konstatert ¹⁾	Arbeidstilsynet Byggeleder ²⁾	Skriftlig

¹⁾ Benyttes til forebyggende arbeid

²⁾ Bare når arbeidstaker samtykker og sykdommen er relevant for arbeid i denne kontrakten.

Begrepsforklaring

DSB:	Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap
Nestenulykke:	Uønsket hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha resultert i skade på personer, miljø eller materielle verdier
Ulykke:	Uønsket hendelse som resulterer i utilsiktet skade på personer, miljø eller materielle verdier, eller fører til produksjonstap

24.3 Byggherrens sanksjonsrett

Ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for, vil det først bli gitt skriftlig advarsel, deretter skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet.

Dersom Totalentreprenøren eller hans kontraktsmedhjelpere unnlater å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme anvisninger for å ivareta SHA eller YM, kan Byggherren iverksette følgende tiltak:

- Stanse arbeidet som er berørt av kontraktsbruddet inntil forholdet er brakt i orden. Dersom forholdet gjelder YM fastsettes en kort frist for iverksetting av tiltak. Dette gir ikke Totalentreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.
- Ved gjentatte brudd på ivaretagelse av SHA i tillegg til å stanse arbeide kan Byggherren ilegge en økonomisk sanksjon på kr. 15 000 pr. forhold.
- Dersom forholdet gjelder YM og ikke er rettet innen fastsatt frist, kan Byggherren selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for leverandørens regning.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til Totalentreprenørens kontraktsbrudd begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til SHA og YM.

24.4 Sanksjoner ved mangelfull rapportering

Dersom Totalentreprenørens dokumentasjon til Byggherren er mangelfull, og Totalentreprenøren ikke framskaffer den avtalte dokumentasjonen innen 14 dager etter å ha blitt gjort oppmerksom på forholdet, ilegges Totalentreprenøren et trekk på kr 5 000 per hverdag for hvert forhold inntil dokumentasjonen foreligger.

Totalentreprenøren ilegges et trekk på kr 10 000 dersom Byggherrens stikkprøvekontroll avdekker vesentlige avvik i utførelsen som forringer kvaliteten og som ikke er meldt inn til byggherren innen 2 dager etter at avviket inntraff, på tross av at Totalentreprenøren visste om, eller burde ha visst om, avviket.

25 Dokumentbehandlingssystem

Partene skal benytte Byggherrens elektroniske dokumentbehandlingssystem ved gjennomføring av kontrakten, i tråd med Byggherrens rutiner for bruk av dokumentbehandlingssystemet.

Dokumentbehandlingssystemet skal utgjøre et felles arkivsystem for partene. Totalentreprenøren må selv sørge for opplæring av eget personell i bruk av systemet etter innledende instruksjoner som Byggherren vil gi.

26 Byggherrens øvrige systemer

Leverandøren skal benytte de systemer som fremgår av kontrakten eller som Byggherren fastsetter. Dette inkluderer blant annet registrering og oppdatering av relevante data og dokumentasjon.

27 Fortløpende evaluering

Byggherren skal jevnlig evaluere Totalentreprenørens kontraktgjennomføring innenfor følgende kategorier:

- 1) Gjennomføringsevne
- 2) Kvalitet
- 3) SHA
- 4) Ytre miljø og klima

Byggherrens evalueringer skal gjennomgås i møte.

28 Særlig om regningsarbeider

28.1 Generelt

Byggherren styrer med mindre annet er avtalt utførelsen av regningsarbeid.

Regningsarbeid skal avtales skriftlig før arbeidet påbegynnes. Totalentreprenør plikter å varsle Byggherren når regningsarbeid igangsettes.

Regningsarbeider gjøres opp etter medgatte timer for mannskap og maskiner.

Timeprisene for mannskap og maskiner skal inkludere alle Totalentreprenørens samlede utgifter og påslag, herunder både sentral og lokal administrasjon og stedlig arbeidsledelse.

Det betales bare for effektive timer med avrundning til 0,5 time.

Det betales ikke for reise, ventetid, transport, maskinstell og reparasjon.

28.2 Timepriser mannskap

Timepriser for mannskap inkluderer verneutstyr og håndverktøy. Tillegg for overtidarbeid skal ikke honoreres uten at dette på forhånd er godkjent av Byggherren.

28.3 Materialer

Medgåtte materialer innkjøpt av Totalentreprenøren, betales i henhold til faktura fratrukket eventuelle rabatter med avtalt påslag for administrasjon, risiko og fortjeneste.

28.4 Spesielle regningsarbeider

Spesielle regningsarbeider som må utføres av spesielle underleverandører av Totalentreprenøren, betales i henhold til faktura fratrukket eventuelle rabatter med avtalt påslag for administrasjon, risiko og fortjeneste.

29 Eksisterende kabler og ledninger

Offentlige og private kabler og ledninger er vist på tegninger i den utstrekning de er kjent.

Før graving påbegynnes, skal Totalentreprenøren ta kontakt med aktuelle etater og selskaper og få ledninger og kabler påvist, og gravetillatelse innhentet.

Oppdager Totalentreprenøren uforutsette kabler og ledninger, skal han omgående varsle Byggherren og vedkommende etat. Totalentreprenøren er selv ansvarlig for å koordinere/uføre videre arbeider med kablene/ledningene. Dersom kablene ikke burde vært avdekket av Totalentreprenøren har Totalentreprenøren krav på tilleggsvederlag tilsvarende kostnadene ved fjerning av ledningene/kablene. Totalentreprenøren har ikke krav på fristforlengelse, og heller ikke krav på annet tilleggsvederlag enn kostnader knyttet til fjerning av ledningene/kablene.

30 Reklamasjonsbesiktigelse

Det skal holdes en reklamasjonsbesiktigelse 1 år etter overtagelse. Ytterligere to reklamasjonsbesiktelser avtales særskilt mellom partene. Siste reklamasjonsbefaring avholdes rett før reklamasjonstidens utløp.

31 Konfidensialitet

Totalentreprenør skal ikke uttale seg til presse etc. om forhold vedrørende Byggherren eller kontraktsarbeidet uten på forhånd innhentet skriftlig tillatelse fra byggherren. Generelt skal han henvise til byggherren i slike saker.

All informasjon som en part har mottatt fra den annen part i forbindelse med kontraktsarbeidet, skal behandles konfidensielt også etter at avtaleforholdet opphører.

Informasjonen skal kun være tilgjengelig for det personell som har behov for det. For øvrig skal informasjonen være unndratt utenforstående innsyn.